

En 2016 es va crear la Comissió Assessora de Toponímia d'Aragó (CATA) que secunda, coordina i proposa al Govern d'Aragó totes les qüestions relacionades amb aquesta matèria i complementa el treball de l'Institut Geogràfic d'Aragó.

La nostra diversitat té el seu reflex en les tres llengües parlades en el territori, amb un substrat preromànic molt present en la topònima que no sempre ha sigut recollida amb rigor. Com a part de la nostra cultura hem de fer el possible per conservar els noms dels nostres llocs que només poden ser compresos des de la llengua pròpia. El seu desconeixement ha portat a la cartografia oficial a cometre errors o deformacions durant moltes dècades.

Per això, la CATA té entre les seues funcions determinar els noms geogràfics a incloure en el Nomenclàtor d'Aragó i adoptar les mesures necessàries per a impulsar la normalització dels noms geogràfics i promouer el seu coneixement. Per això compta amb un grup d'experts que hace su trabajo de manera altruista, así como con la colaboración desinteresada de estudiosos e investigadores de cada territorio, además de las aportaciones de las entidades locales. Es deseo del Gobierno de Aragón recuperar y dar a conocer la toponomía autóctona de cada municipio, del que esta publicación es un claro exponente.

En 2016 se creó la Comisión Asesora de Toponimia de Aragón (CATA) que apoya, coordina y propone al Gobierno de Aragón todas las cuestiones relacionadas con esta materia y complementa el trabajo del Instituto Geográfico de Aragón.

Nuestra diversidad tiene su reflejo en las tres lenguas habladas en el territorio, con un substrato prerrománico muy presente en la toponomía que no siempre ha sido recogida con rigor. Como parte de nuestra cultura tenemos que hacer lo posible por conservar los nombres de nuestros lugares que solo pueden ser comprendidos desde la lengua propia. Su desconocimiento ha llevado a la cartografía oficial a cometer errores o deformaciones durante muchas décadas.

Por eso, la CATA tiene entre sus funciones determinar los nombres geográficos a incluir en el Nomenclátor de Aragón y adoptar las medidas necesarias para impulsar la normalización de los nombres geográficos y promover su conocimiento. Para eso cuenta con un grupo de expertos que hace su trabajo de manera altruista, así como con la colaboración desinteresada de estudiosos e investigadores de cada territorio, además de las aportaciones de las entidades locales. Es deseo del Gobierno de Aragón recuperar y dar a conocer la toponomía autóctona de cada municipio, del que esta publicación es un claro exponente.

José Luis Soro Domingo
Consejero de Vertebración del Territorio, Movilidad y Vivienda
Presidente de la Comisión Asesora de Toponimia de Aragón

Este mapa es va encomençar l'estiu de 2012, animat per anteriors estudis onomàstics i treballs a la nostra zona, i a partir d'una recopilació d'una mica més d'un centenar de "Topònims maellans" i un cens de nòries antigues que havien replegat Ramón González Barceló i Daniel Bondía Gil. Eixa llista inicial va anar creixent gràcies a la col·laboració de bastants informants en diverses entrevistes i preguntes contínues: un grupat de parents i els tertulians del "Cantó Xinita" —un topònim popular—, representants d'una generació que coneix molt bé l'extens terme de Maella, que l'han recorregut a diari i des de la infància, treballant en dures condicions. Alguns ja mos han ditxat, però queda ací cartografiat lo seu saber, part de la cultura popular que hem heretat.

La transcripció lingüística posterior ha suposat algun problema en etimologies de difícil identificació, i hi han participat especialistes en dialectologia com Pere Navarro. La fase d'indexació i geolocalització dins de l'aplicació cartogràfica de l'IGEAR, imprescindible —i bastant entretinguda i complexa—, l'ha realitzat Rafael Casado, agent forestal (APN) i un altre excel·lent coneixedor del terme. Miguel Ángel Gimeno —que el volta sovint corrent o en bici— ha col·laborat en la part informàtica.

Gràcies a tots la llista ha arribat als 340 topònims. La seua reproducció parcial al mapa facilitarà el coneiximent de les partides de la vila, de l'orografia, la hidrografia, la vegetació singular i la presència humana. I encara més, perquè són paraules que parlen de la història, cultura i llengua que compartim, memòria oral i fràgil a les nostres viles, cada dia més enveïlades i en menys gent, recordant-nos la terra de la que venim.

Este mapa se inició el verano de 2012, animado por anteriores estudios onomásticos y trabajos en nuestra zona, y a partir de una recopilación de algo más de un centenar de "Topónimos maellanos" y un censo de nörries antiguas que habían replegado Ramón González Barceló y Daniel Bondía Gil. Esta lista inicial fue creciendo gracias a la colaboración de bastantes informantes en varias entrevistas y preguntas continuas: un puñado de familiares y los tertulianos del "Cantó Xinita" —un topónimo popular—, representantes de una generación que conoce muy bien el extenso término de Maella, que lo han recorrido a diario y desde la infancia, trabajando en duras condiciones. Algunos ya nos han dejado, pero queda ací cartografiado su saber, parte de la cultura popular que hemos heredado.

La posterior transcripción lingüística ha supuesto algunos problemas en etimologías de difícil identificación, y en ella han participado especialistas en dialectología como Pere Navarro. La fase de indexación y geolocalización dentro de la aplicación cartográfica del IGEAR, imprescindible —y bastante entretenida y compleja—, la ha realizado Rafael Casado, agente forestal (APN) y otro excelente conocedor del término. Miguel Ángel Gimeno —que lo recorre a menudo a pie o en bici— ha colaborado en la parte informática.

Gracias a todos, la lista ha llegado a los 340 topónimos. Su reproducción parcial en el mapa facilitará el conocimiento de las partidas de la villa, de la orografía, la hidrografía, la vegetación singular y la presencia humana. Y todavía más, porque son palabras que hablan de la historia, cultura y lengua que compartimos, memoria oral y frágil en nuestros pueblos, cada día más envejecidos y con menos gente, recordando la tierra de la que venimos.

Maria Dolores Gimeno Puyol (Associació Guirigall de Maella)

Foto de portada: MJ Fotografía · Realiza TERES & ANTOÑÍN · Dipòsit Legal: Z-1175-2023

MAPA TOPOGRÀFIC DE MAELLA

COMARCA DEL
BAJO ARAGÓN-CASPE / BAIX ARAGÓ-CASP

Escala 1:40.000

Topònims	
Assuts i pantans	
Assut d'Ansuda	07
Assut de Catalunya	P8
Assut de Dalt	N13
Assut de Dellalriu	N11
Assut del Molinar	N11
Pantà del Civan	C6
Barrancs	
Bassà del Pero	F13
Bassà Panxa	H7
Barranc d'Alcanyís	L12
Barranc de Granè	T8
Barranc de la Burra	D9
Barranc de la Gota	E12
Barranc de la Mançanera	F11
Barranc de la Perera	F15
Barranc de la Rabosa	F14
Barranc de l'Àguila	F9
Barranc de les Monges	C10
Barranc de l'Infern	C9
Barranc de Raso	K11
Barranc de Ruijando	P6
Barranc de Tàrrega	M13
Barranc del Canyaret	E11
Barranc del Fossar	N11
Barranc del Lledoner	F9
Barranc del Moro	O11
Barranc del Mosso	K9
Barranc d'Oliver	I5
Barranc Estret	J8
Barranc Obscur	K8
Basses	
Bassa Borraines	Q12
Bassa Cavallera	J6

Topònims	
Assuts i pantans	
Cova del Montero	S9
Cova de la Pinosella	N7
Cova de la Roia	G16
Cova del Videll	N10
Creus	
La Creu de Roda	06
Ermites	
Ermita de la Roia	G16
Ermita de Santa Barbera	09
Ermita del Santo Cristo	07
Ermita del Manerés	J7
Finques	
Colera	R7
Conejeros	K10
La Casa Girona	J3
La Torre de Montserrat	04
Fons	
Font d'Aldovara	07
Font de Farxa	J11
Font de la Reina	P8
Font de les Hortetes	09
Font del Bresquillo	G13
Font del Pollero	04
Font dels Hortets	I11
Lo Clot	09
Masos	
Mas de la Creu	G8
Mas de la Roia	G16
Mas de Montserrat	04
Mas dels Morts	E13
Molins	
Molí de Figueres	V7
Molí de la Roia	G16
Molí Trapa	07
Coves	
Cova Bagó	06
Cova Cremè	M11
Cova de la Carabina	H8
Nòries	
Nòria de Dolz	N8
Nòria de les Garcioles	O10

Topònims	
Partides	
Les Sorts	09
Les Vallettes Altes	N8
Les Xerisses	09
L'Estremera	D9
L'Horta Maella	N10
L'Horta Nova	010
L'Horteta	09
L'Horteta de Peris	M11
Lo Batà	N12
Lo Campo del Perro	M6
Passos	
Pas d'Anguera	P7
Pas de les Xerisses	010
Plans	
Pla Bataner	L11
Pla Boldó	N4
Salts	
Punta del pare Mateu	K10
Tossal d'Amer	E8
Tossal de Balaguer	R9
Tossal de Gallart	Q8
Tossal de la Fagina	K7
Tossal de les Forques	010
Tossal de Riujando	P6
Tossal del mulló de Pantorilles	K8
Tossal Esperancina	E12
Sèquies	
Sèquia d'Aldovara Alta	07
Sèquia d'Aldovara Baixa	07
Sèquia d'Ansuda	05
Sèquia de Catalunya	07
Plans	
Pla Bonifaci	F8
Pla d'Arbona	R14
Pla de Maria Juarez	K9
Pla de Mossen Juan	R10
Pla Pito	09
Plans d'Albert	L8
Plans de la Fagina	K7
Pous	
Pou de Franc	N5
Pou de la Trapa	M3
Prats	
Prat de la Vall de les Eres	F7
Rincons	
Rincó de l'Aguè	M10
Rincó de Quixal	S9
Rincó de Tremps	G15
Rincó d'Eritxe	S12
Roques singulars	
Los Arcos	N7
Los Hortets	I12
Los Moreacs	O10
Los Moscards	J8
Los Torrentals	E8
Los Xorlits	U13
Masalzines	S13
Massatrigos	K2
Missa d'Onze	N13
Pinyeres	U8
Tossals	
Lo Calvari	09
Lo Pedregós	H7
Los Germanells	R13
Punta Condon	I12
Punta de don Pablo	L2
Punta del Carcabòs	H14

